

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОБИЛ ДПКЗ „ОЛІМПІЙСЬКИЙ” ЗА ФЕНОТИПОВИМИ ОЗНАКАМИ

О.Б.Шашкевич, старший викладач

Я.О.Малиновська, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

Серед пріоритетів свого подальшого розвитку наша держава має приділяти необхідну увагу розвитку сільського господарства, у тому числі й конярству. В останні роки спостерігаються позитивні тенденції у розвитку галузі. Так, загальна кількість коней в державі стабілізувалася на рівні 635 тис. голів [2].

Серед 6 основних заводських порід коней, які розводять в Україні, широке розповсюдження має українська верхова. Вітчизняну породу коней спортивного напрямку роботоздатності розводять більш ніж 45 суб'єктів племінної справи, де на 1.01.2006 р. налічувалися 101 плідник та 902 матки [3].

При розведенні українських верхових коней в кожному з племінних підприємств використовують в тому числі й індивідуальний відбір. При проведенні індивідуального відбору коней за екстер'єром ставиться за мету створення в господарстві свого типу коней. Для збереження „заводської марки” відбору за екстер'єром приділяють значну увагу [1].

Основа одержання високоякісного молодняка коней – формування у племінному конярському підприємстві елітного маточного табуна. Від цінних в племінному відношенні та добре розвинених кобил при відповідному їх племінному використанні створюється можливість одержання перспективних молодих коней.

Матеріал та методика досліджень. Метою досліджень було вивчення фенотипових ознак кобил племінного ядра Державного племінного кінного заводу (ДПКЗ) „Олімпійський”, який спеціалізується на розведенні коней української верхової породи. Відповідно до мети досліджень сформовано дві групи:

контрольна (кобили племінного ядра восьми провідних кінних заводів України, чисельність – 352 гол.) та дослідна (32 кобили племінного ядра ДПКЗ „Олімпійський”). На першому етапі простежено породний склад маточного табуна ДПКЗ „Олімпійський”, вивчено масті та їх розповсюдження серед тварин сформованих груп. Другим етапом досліджень було вивчення особливостей будови тіла кобил дослідної групи відповідно до вимог породи та порівняно з тваринами контрольної групи на підставі вивчення мірних ознак та розрахунків основних індексів. Дослідження проведено за загальноприйнятими методиками.

Результати досліджень. Проводячи оцінку кобил маточного табуна ДПКЗ „Олімпійський” за походженням, з’ясовано, що 32 кобили з 45 маток належать до української верхової породи, що склало 71,11%. Інші 13 гол. мають допуск до племінної роботи з кіньми української верхової (11 гол. – чистокровні верхові, 2 гол. – тракєненські кобили).

Дослідження розповсюдження в табуні кобил окремих мастей доводить, що в дослідній групі зустрічаються кобили лише чотирьох з них (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика кобил за мастю

Масті	Дослідна група		Контрольна група	
	кількість тварин, гол.	питома вага в табуні, %	кількість тварин, гол.	питома вага в табуні, %
Ворона	5	15,62	29	8,25
Темно-гніда	9	28,12	60	17,07
Гніда	11	34,38	127	36,08
Руда	7	21,88	104	29,55
Інші (солова, сіра, світло-гніда, темно-руда)	-	-	32	9,05
Всього	32	100,00	352	100,00

Серед дослідних тварин найбільшу питому вагу мають кобили гнідої масті, чисельність яких складає приблизно третину табуна, тварин гнідої масті різних відтінків налічується **62,5%**. На другому за чисельністю місці кобили рудої масті, яких майже втричі менше. Найменшою є чисельність вороних кобил, яких в табуні налічується в чотири рази менше, ніж гнідих.

Серед тварин контрольної групи зустрічаються кобили дев'яти мастей та їх відтінків. Більшу різноманітність вказаної ознаки можна пояснити впливом використання в племінній роботі жеребців-плідників арабської та ахалтекінської порід, яких використовували в Ягільницькому кінному заводі Тернопільської області. Аналогічно з представницями дослідної групи в контрольній майже третину її чисельності займають кобили гнідої масті. Разом питома вага кобил гнідої масті різних відтінків склала **53,98%**. На відміну від дослідної в контрольній групі майже у два рази менша відносна кількість вороних, та на другому місці за питомою вагою в табуні – кобили рудої масті різних відтінків – **30,11%**.

Оскільки з мастю не пов'язують племінні та робочі якості коней та у вітчизняному конярстві селекцію за мастю не проводять, особливості дослідної групи тварин за мастю можна пояснити людським фактором при комплектуванні табуна ДПКЗ „Олімпійський”. Крім того, у закордонних покупців молодняк темних мастей користується більшим попитом, особливо при купівлі коней для участі у змаганнях з виїздки.

Дослідження мірних ознак кобил доводять, що тварини племінного ядра ДПКЗ „Олімпійський” (дослідна група) мають задовільний розвиток (табл. 2).

Порівняно з мінімальними вимогами породи за висотою в холці та обхватом грудей матки дослідної групи більші на **1,00 см (або 0,6%)** та на **6,22 см (або 3,3%)** відповідно. При цьому за обхватом п'ястка на **0,45 см (або 2,1%)** поступаються мінімальним вимогам породи. На відміну від кобил контрольної групи, які за промірами не відповідають мінімальним вимогам породи (за висотою в холці на **1,04 см**, або на **0,6%**, обхватом п'ястка на **0,45 см**, або на **2,1%**), матки дослідної

групи мають більший калібр: за висотою в холці вони вищі на **2,04** см (або на **1,2%**), мають більш розвинену грудну клітину (обхват грудей на **2,51** см або **1,30%** більший). За обхватом п'ястка тварини дослідної та контрольної груп не відрізняються та не відповідають мінімальним вимогам породи.

Таблиця 2

Мірні ознаки кобил племінного ядра ($\bar{X} \pm S\bar{x}$, см)

Проміри	Групи		Мінімальні вимоги породи
	дослідна (n=32 гол.)	контрольна (n=352 гол.)	
Висота в холці	165,00 ± 0,47	162,96 ± 0,68	164,00
Коса довжина тулуба	165,53 ± 0,57	163,23 ± 0,70	-
Обхват грудей	196,22 ± 0,95	193,71 ± 0,29	190,00
Обхват п'ястка	20,55 ± 0,14	20,55 ± 0,12	21,00

Мінливість мірних ознак тварин дослідної та контрольної груп знаходиться на невисокому рівні у межах **1,62...3,84%**, що свідчить про те, що сучасний масив коней української верхової породи є достатньо однорідним за промірами.

Значення індексу формату кобил дослідної та контрольної груп дозволяє оцінити тварин як відповідних верховому типу, але матки дослідної групи дещо більш розтягнуті: їх індекс формату більший на **0,15%**, ніж в тварин контрольної групи. Але таку різницю не можна вважати суттєвою (табл. 3).

Таблиця 3

Особливості будови тіла кобил племінного ядра

Група	Кількість тварин, гол.	Індекси будови тіла, %		
		формату	масивності	костистості
Дослідна	32	100,32	118,92	12,45
Контрольна	352	100,17	118,87	12,60
Мінімальні вимоги породи	-	-	115,85	12,80

Кобили як дослідної, так і контрольної групи перевищують мінімальні вимоги породи за масивністю в середньому

на **3,1%**, що свідчить про відмінний розвиток грудної клітки. Для кобил відтворного складу це слід вважати позитивним з точки зору впливу на відтворні здатності та молочність. Але занадто широкі груди для верхових коней спортивного напрямку використання не сприяють їх продуктивним рухам і не можуть вважатися позитивною ознакою. В даному випадку розвиток грудної клітки в кобил дозволяє використовувати з метою поліпшення спортивних якостей жеребців-плідників чистокрової верхової породи, які мають дещо нижчі показники індексу масивності, ніж українські верхові.

Не зважаючи на незначні відхилення від бажаного типу будови тіла, оцінка кобил дослідної групи за екстер'єром та конституцією при бонітуванні склала **8,38** балів, на відміну від контрольної, тварини якої за вказану ознаку мають **7,95** бали.

Висновки. Породний склад маточного табуна кінного заводу лише на **71,11%** відповідає спеціалізації підприємства. Племінний табун ДПКЗ „Олімпійський” представлений тваринами переважно темних мастей (ворона та темно-гніда), доля яких склала **43,74%**, на відміну від масиву кобил провідних кінних заводів, де переважають гніді та руді тварини. Кобили племінного ядра дослідної групи за мірними ознаками, крім обхвату п'ястка, відповідають мінімальним вимогам породи, достовірно перевищують маток провідних кінних заводів за висотою в холці на **2,04** см, за обхватом грудей – на **2,51** см, відрізняються більшою масивністю, але є менш костистими. Відповідно з оцінкою за екстер'єром та конституцією ДПКЗ „Олімпійський” укомплектовано кращими кобилами, ніж середній рівень поголів'я кінних заводів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гопка Б.М., Хоменко М.П., Павленко П.М. Конярство. - К.: Вища освіта, 2004.
2. Колот В. Конярство. Стан і перспективи розвитку // Тваринництво України. - 2005. - №9.
3. Латка О. Удосконалення української верхової породи // Тваринництво України. – 2007. - №4.